

Fundació Sant Cugat

Territori i creixement de Sant Cugat: present i futur

PONÈNCIA DEL GRUP DE NATURA DEL CMSC

El creixement de Sant Cugat i els espais lliures

Ponència presentada a la 2a sessió del cicle Debats 2001

1. Context

1.1. Vallès: expansió urbana i viària, previsions

- creixement últims 20 anys major que els 2000 anys anteriors
- PGM (1976) preveu 11 milions a la zona metropolitana i 200.000 a Sant Cugat
- PTGC i PTMB (en redacció) preveuen gran illa urbana al V.O.
- 4rt Cinturó i túnel Horta possibilitaran creixement en "taca d'oli"
- Per què ha de créixer Sant Cugat

1.2. espais lliures del Vallès

- valors ecològics i socials:
  - recursos hídrics importants
  - biodiversitat: organismes propis d'espais lliures i ecotons
  - connectivitat biològica
  - lleure i activitat física
  - potencial pedagògic i cultural
  - activitat agrària:
    - baix cost de manteniment
    - biodiversitat
    - funció cultural i social: horts periurbans
  - fre al continu urbà amorf i despersonalitzat
  - manteniment idiosincràsia pobles i ciutats
  - garanteix discontinuïtats urbanes
  - signes d'identitat
- dèficit de connectors en la política d'espais naturals: objectius i compromisos incomplets
- vies verdes al VO:
  - Collserola-Sant Llorenç entre Rubí i Castellbisbal
  - Collserola-Sant Llorenç entre Rubí i Sant Cugat (afectat per Eix Vertebrador)
  - Collserola-Sant Llorenç per Cerdanyola (afectat per Centre Direccional i golf Torrebónica)
  - franja agrícola perimetral Collserola (afectada per possibles urbanitzacions i camps de golf)
  - franja agrícola Vallès Nord (afectada pel 4rt Cinturó)
- Parc de Collserola: problemes de pèrdua d'espai, aïllament, fragmentació, hiperfreqüentació
- Propostes ecologistes: xarxa d'espais lliures, Via Verda, llei Collserola...

2. Espais lliures actuals de Sant Cugat

- Parc de Collserola
  - parc forestal
  - camps: Can Barba, Can Monmany, Mas Fusté, Can Busquets, Can Borrell
- Torre Negra
- plana Can Mates-camí dels monjos
- serra de Galliners
- rieres i estanys
  - Can Vulpalleres
  - torrent Ferrussons
  - riera Major
  - torrent Alous

3. Amenaces

- Eix Vertebrador
- urbanització Torre Negra
- Collserola:
  - abocador Berta
  - Can Barba
  - Can Monmany
  - Can Busquets
  - Mas Fusté
  - ampliacions La Floresta i Les Planes...
- reducció o entubament rieres
- TGV, carretera Cornisa, túnel Central

4. Propostes

- procés d'Agenda 21 incloent debat de planificació territorial
  - manteniment d'un cinturó agro-forestal: evitar continu urbà amb Rubí o Cerdanyola
  - promoció davant la Generalitat de creació de figures de protecció dels espais lliures del Vallès (connexions PEIN)
  - promoció de la protecció de la Via Verda (gestió pel Consell Comarcal)
  - desclassificació d'espais urbanitzables dins Collserola
  - promoció d'alternatives viàries:
    - trens de velocitat alta
    - promoció transport públic a l'àrea metropolitana
    - oposició a nous projectes generadors de mobilitat obligada (Diversia, Centre Direccional, Eix Vertebrador...)
  - pla de rieres i estany
-

Estrategia Nacional para la conservación y el uso sostenible de la diversidad biológica

- incorporar l'avaluació ambiental en les diferents etapes de la planificació
- planificar l'ús del territori garantint la conservació de la diversitat biològica
- garantir la conservació dels recursos biològics fora de les àrees protegides
- mantenir i fomentar els agrosistemes que suporten una gran diversitat biològica
- facilitar l'intercanvi genètic entre poblacions silvestres a través d'una xarxa de corredors biològics
- assegurar que la participació pública sigui un component essencial en la planificació i declaració d'impacte ambiental.

Objectius i propostes d'actuació per a la conservació i l'ús sostenible de la diversitat biològica a Catalunya

(Institut d'Estudis Catalans)

- Fomentar l'elaboració de plans comarcals de protecció del medi natural i del paisatge i de parcs comarcals i municipals en espais naturals periurbans (acció 7.3)
- Minimitzar la fragmentació dels espais lliures i naturals. Afavorir les connexions entre unitats territorials amb un cert grau de conservació. (acció 8.1)
- Elaboració, segons la Llei 23/83, de Política Territorial, d'un Pla Territorial Sectorial de Connexions Ecològiques i Paisatgístiques coherent per al conjunt del territori (acció 8).
- garantir el manteniment d'unes dimensions òptimes dels espais naturals i dels agrosistemes (objectiu 8)
- Garantir la conservació dels agrosistemes i de les espècies que sustenten (objectiu 12)
- Incrementar la superfície protegida de secans extensius (acció 13.1)
- Els Plans Generals Municipals d'ordenació han de considerar (acció 36.1):
  - Mantenir i millorar la connectivitat territorial, ecològica i paisatgística.
  - Mantenir l'estructura i el funcionament del territori i evitar la fragmentació i l'aïllament dels elements naturals.
  - Protegir les riberes i la xarxa hidrogràfica.
  - Permeabilitzar les infraestructures que travessen espais naturals i integrar-les en el seu entorn ecològic i paisatgístic.
  - Integrar els espais verds urbans en la xarxa d'espais naturals periurbana.
- Realitzar auditories ambientals i elaborar i aplicar l'Agenda 21 Local en tots els municipis de Catalunya (acció 36.1).

La conservació de la diversitat biològica a escala local: l'urbanisme sostenible

- la 2ª Estratègia Mundial per a la Conservació (1991) considera que per garantir la conservació dels recursos naturals cal que els països modifiquin les seves pautes de disseny urbanístic
- l'Agenda 21 (Pla d'acció de la Conferència Mundial de Rio de Janeiro, 1992) considera que la planificació física ha de protegir la base ambiental
- la Declaració de Curitiba (1992) diu que les ciutats han de consumir el mínim de recursos com d'espai
- la anomenada Carta d'Aalborg (1994) considera que el planejament territorial i urbanístic és clau en el manteniment de la diversitat biològica
- adhesió Sant Cugat: acord plenari de 21-05-96

- la Carta Urbana Europea, elaborada pel consell d'Europa, destaca la importància dels programes dels poders locals en la protecció de la natura i del paisatge
- el Llibre Verd sobre el medi ambient urbà a la UE proposa l'ampliació del sistema d'espais lliures

Pla Territorial General de Catalunya (1995)

"... els espais de lligam i de relació entre els espais del PEIN són aquells espais que estructuraven una xarxa contínua i els incorporen en un sistema territorial més ampli"

"... cal tractar aquests espais com un sistema territorial integrat d'espais naturals que ofereixin un continu natural i, d'aquesta manera, assegurar la continuïtat de la taca de sòl no urbanitzable per tot el territori"

Pla d'Espais d'Interès Natural (1992)

"Els espais naturals no poden ser concebuts com a illes relictas, desconnectades del territori que les envolta. Cal una planificació i una gestió integrades del territori global en què es troben immerses, cercant la connectivitat biològica i, fins i tot, la continuïtat física, de manera que el sistema esdevingui una autèntica xarxa."

"L'ordenació territorial ha de preveure aquesta exigència ecològica, i protegir també aquells hàbitats naturals o seminaturals que, actuant a tall de passadissos o extensions d'altres formacions, contribueixen a la preservació de les zones o espècies de més vàlua."

- resolució 552/V del Parlament de Catalunya

"completar el mapa vigent a Catalunya en matèria de conservació de la natura mitjançant l'adopció d'unes directrius estratègiques per al manteniment de les connexions ecològiques i paisatgístiques necessàries entre els espais que gaudeixen d'algun tipus de protecció, com a base per a l'establiment d'una veritable xarxa ecològica a Catalunya."

- Les Directrius estratègiques per al manteniment de les connexions ecològiques i paisatgístiques entre els espais protegits

Diagnosi ambiental: estudi de connectors: grans peces de terreny (no corredors estrets i molt lineals)

Collserola presenta un alt grau d'aïllament (91 %)

- Factors determinants:
  - xarxa viària (considera la E-9 com un important factor de fragmentació)
  - usos del sòl actuals i previstos (gran illa urbana del Vallès Occidental)
- Connector important amb Sant Llorenç del Munt : zona arbustiva entre Rubí i Castellbisbal

Anella Verda

(Diputació de Barcelona)

- gestió integrada dels espais naturals metropolitans (formació Consorci de Collserola)
- assegurar la connectivitat entre els espais protegits

Fòrum Terrassenc per a la protecció i l'ordenació del paisatge

- Model d'ordenació territorial integrat i sostenible.
- Sistema reticular d'Espais Lliures-Naturals

Objectius:

- a) Connectar els espais naturals protegits.

- b) Conservar la diversitat biològica i paisatgística, així com potenciar-ne la millora i la recuperació.
  - c) Completar el model d'ordenació territorial, fent compatibles els sistemes urbans, els sistemes d'infraestructures i comunicacions i el desenvolupament del sistema d'espais lliures-naturals.
  - d) Potenciar l'existència d'espais lliures-naturals prop de les ciutats.
  - e) Millorar la qualitat ambiental.
  - f) Gestionar responsablement el territori aconseguint una reducció en els costos públics.
  - g) Establir un compromís social en favor de la conservació del medi natural i del paisatge.
- La Via Verda Sant Llorenç - Collserola

adhesió Sant Cugat: acord plenari 17-06-97

- Constitueix una destacada reserva de patrimoni natural, agrícola i paisatgístic.
- Connecta importants espais naturals protegits.
- Té magnitud.
- S'interconnecta perfectament amb el corredor biològic i paisatgístic prelitoral que travessa el Vallès en sentit longitudinal per la plana (amb un centre nodal situat entre Terrassa i Sabadell).
- S'encaixa entremig de ciutats de marcada centralitat urbana, augmentant la qualitat ambiental d'aquests nuclis de població.
- És una operació emblemàtica i estratègica.

Resolució del Parlament de Catalunya

(sessió plenària de 8 de juny de 2000)

- promoure la protecció activa de la Via Verda entre Sant Llorenç del Munt i Collserola,(...), per tal de garantir la conservació del seu valors naturals, paisatgístics i socials
  - Definir una xarxa d'espais naturals protegits, agrícoles i forestals, de la Plana del Vallès, garantint així la connectivitat biològica i territorial entre els espais naturals protegits de la serralada litoral i prelitoral.
-